

УДК 343.97

КОРЯГІНА Анжела,

к. ю. н., доцент кафедри загальноправових дисциплін КНТЕУ

ГЕНЕЗИС ЗЛОЧИННОЇ ПОВЕДІНКИ

Досліджено механізм індивідуальної злочинної поведінки, головними елементами якого є мотивація, планування, виконання та результат. Проаналізовано конкретні життєві ситуації та наявні концепції щодо їх класифікації. Доповнено схему механізму індивідуальної злочинної поведінки блоком посткримінальної поведінки.

Ключові слова: злочинна поведінка, детермінанти злочину, механізм злочинної поведінки, злочини взаємовідносин, докримінальні, кримінальні та посткримінальні взаємовідносини.

Корягина А. Генезис преступного поведения. Исследован механизм индивидуального преступного поведения, основными элементами которого являются мотивация, планирование, исполнение и результат. Проанализированы конкретные жизненные ситуации и существующие концепции по их классификации. Дополнена схема механизма индивидуального преступного поведения блоком посткриминального поведения.

Ключевые слова: преступное поведение, детерминанты преступления, механизм преступного поведения, преступления взаимоотношений, докриминальные, уголовные и посткриминальные взаимоотношения.

Постановка проблеми. Суспільні відносини, як відомо, є об'єктом правового захисту. Та при переході від їх абстрактного розуміння на рівень конкретних міжособистісних стосунків виявляється, що саме вони часто-густо стають безпосередніми детермінантами злочину. Тобто вчиненню злочину проти особи зазвичай передують послідовність актів взаємодії, що складаються зі взаємних стимулів і реакцій злочинця та потерпілого, які безпосередньо формують механізм злочинної поведінки. Також важливим чинником, який впливає на механізм злочинної поведінки, є зовнішнє середовище, до якого входить і конкретна життєва ситуація. Дослідження усіх цих обставин має сприяти розробці заходів запобігання злочинам проти особи, що робить цю тему вельми актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню криміногенної ситуації та ролі жертви в механізмі злочинної поведінки приділяли свою увагу С. Б. Алімов [1], М. Н. Гернет [2], Б. М. Головкін [3], А. Ф. Зелінський [4] тощо.

Метою цієї статті є аналіз впливу життєвої ситуації на розвиток індивідуальної злочинної поведінки.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження слугували висновки експертного опитування працівників органів внутрішніх справ (далі – ОВС). Науково-теоретичну основу вивчення проблеми становили дослідження сучасних українських і зарубіжних кримінологів та правознавців з питань, що стосуються теми статті. Вирішуючи поставлені завдання, використано у взаємозв'язку загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми пізнання. Системно-структурний метод застосовано для розробки класифікації конкретних життєвих ситуацій. За допомогою конкретно-соціологічних методів (опитування, експертної оцінки, вивчення документів) опрацьовано матеріали опитувань працівників правоохоронних органів. Формально-логічний метод застосовано при формулюванні визначень понять «злочини взаємовідносин», «докримінальні, кримінальні та посткримінальні взаємовідносини».

Результати дослідження. Дослідження причинного комплексу вчинення злочину свідчать про істотний вплив конкретної життєвої ситуації на генезис злочинної поведінки. Особливо сильно конкретна життєва ситуація впливає на вчинення імпульсивних злочинів. Як слушно зазначає А. Ф. Зелінський, при вчиненні такого злочину трапляється дещо на кшталт короткого замикання в електричній мережі. Імпульсивні дії вчинюють за першим спонуканням, без міркувань щодо їх соціального значення та наслідків [5, с. 89]. Тож мотиваційний процес механізму злочинної поведінки має схему, яка складається з трьох ланок: актуалізації потреби, формування мотиву і негайної його реалізації без цілеутворення, планування, прийняття рішення та корегування поведінки з урахуванням змінення ситуації. Найчастіше злочини щодо особи, яка перебуває в певних стосунках із злочинцем, мають імпульсивний характер у разі, якщо їх вчиняють у стані алкогольного сп'яніння або сильного душевного хвилювання, афекту.

Зовнішнє для особи середовище, особистісні якості її та потерпілого, а також конкретну життєву ситуацію, пов'язану з ним, й решту чинників потрібно розглядати у взаємодії щодо всіх чотирьох етапів механізму злочинної поведінки: мотивації, планування, виконання та результату. Кожен означений етап містить в собі різні елементи й має певні особливості. Передусім дослідників цікавлять саме елементи й особливості, які стосуються злочинів, що вчинюють стосовно особи, котра має стосунки із злочинцем, тобто злочинів, які у цій статті названо «злочини взаємовідносин». У них виразні стосунки жертви та злочинця мають обов'язково передувати злочинному діянню [6, с. 40].

Учений Л. В. Кондратюк розглядає розвиток конкретного злочину з філософських позицій і пропонує кримінальну дію уявити як «синтез конгруентних елементів мотивації та ситуації». У цьому синтезі мають місце два напрями детермінації: один починається з недосконалої духовної природи людини і через процеси індивідуалізації, екзистенціальної адаптації та соціалізації підводить особу до кримінального вибору; інша мета – детермінант – виникає у процесі духовного та матеріального буття

суспільства, яке породжує об'єктивний світ ситуацій, котрий, з одного боку, детермінує людину у виборі кримінальних можливостей, а з другого – об'єктивно створює ці можливості. Тож ситуації є не лише причинним продовженням соціальних процесів, а й самою їх матеріалізацією. Детермінувальна роль ситуацій настільки значна, що багато із скоєних злочинів вважають спонтанними, ситуативно спровокованими [7, с. 206].

Термін «ситуація» походить від латинського *situation* (положення, розташування) й означає сукупність, сполучення обставин та умов, що створюють ті або ті відносини, певну обстановку або положення. Під ситуацією розуміють також розміщення й співвідношення сил [8, с. 6].

На думку науковців, будь-який злочин – це результат складного становлення особистості злочинця в об'єктивній ситуації, у яку він потрапив [9, с. 160; 10, с. 3; 11, с. 384; 12, с. 22]. Конкретна життєва ситуація становить сукупність обставин життя певної особи перед здійсненням злочину [13, с. 6; 14, с. 443].

Як бачимо, автори зазвичай включають у визначення ситуації обстановку, котра безпосередньо передуює злочину. Однак окремі дослідники не згодні з таким обмеженням, позаяк й віддалені за часом від безпосереднього злочинного акту взаємини майбутніх злочинця й потерпілого можуть містити зародження конфлікту, який потім розв'яжеться кримінальним шляхом [15, с. 60].

Це свідчить про те, що важливою рисою будь-якої життєвої ситуації є її конкретність, котра виражається в тому, що вона існує в певних часових та просторово-часових межах. Іншою властивістю життєвих ситуацій є їхня систематичність і повторюваність.

Сума об'єктивних і суб'єктивних обставин, факторів (як пов'язаних, так і не пов'язаних з потерпілим), які становлять передісторію злочину й сам злочин, значно ширша тієї їхньої частини, що стосуються лише самого злочину й обставин, які йому передували, – вважають Д. В. Рівман і В. С. Устинов.

Тому згадані науковці вважають за доцільне провести розмежування між ними шляхом визначення понять: формуючої, індивідуально-формуючої, передкримінальної (життєвої), кримінальної, посткримінальної ситуацій [15, с. 89].

Індивідуально-формуюча ситуація – система факторів, умов, обставин, що здійснили вирішальний вплив на злочинця, формування його особистісної спрямованості й суспільно небезпечних установок.

Передкримінальна (життєва) ситуація – це сукупність обставин, що безпосередньо передують злочину й у взаємодії з особистісними якостями суб'єкта призводять до вчинення ним злочинних дій [16, с. 87].

Кримінальна ситуація – це сукупність обставин, які склалися на момент вчинення злочину і впливають на рішення, що приймаються суб'єктом злочину, та його кримінальну поведінку. Наприклад, пручання жертви може спонукати злочинця до застосування зброї або іншого фізичного насильства, яке він не планував.

Посткримінальна ситуація – сукупність усіх обставин, що склалися після вчинення злочину (враховуючи його наслідки) та впливають на поведінку злочинця і жертви злочину та мають кримінально-правове значення (наприклад, обставини, що обтяжують та пом'якшують відповідальність).

Віктимологічну ситуацію як сукупність обставин формування особистості з підвищеними віктимними потенціями, а саме: конкретна передзлочинна (життєва) ситуація, злочин й обставини, що склалися після злочину, у яких безпосередньо реалізується індивідуальна віктимність, Д. В. Рівман розглянув як єдиний причинно пов'язаний процес [16, с. 89]. Більше того, він наголошує, що віктимологічну і кримінологічну ситуації реалізують у взаємодії, позаяк на етапах конкретної дозлочинної (життєвої) ситуації та ситуації злочину, а в низці випадків – і після нього, вони збігаються. Різниця лише в тому, з яких позицій їх сприймають злочинець і потерпілий, у чому об'єктивно виявляється тиск на кожного з них.

У механізмі індивідуальної злочинної поведінки конкретна життєва ситуація може бути як умовою, так і причиною скоєння злочину. Але вона не обов'язково підштовхує людину до вчинення злочину. Особа може не вдаватися до злочину навіть у найскладнішій життєвій ситуації. Через що розрізняють ситуації мотиваційно-байдужі й мотивуючі.

Мотиваційно-байдужою є ситуація, якщо стан або зміна елементів (її складових) не впливають на діяльність суб'єкта; мотивуючою – коли що-небудь у стані елементів або зміна одного з них впливають на діяльність цієї особи [17, с. 222].

Мотивуюча ситуація, пов'язана з особистістю, насамперед є приводом, тобто тими обставинами, які породжують у людини рішучість здійснити той чи той вчинок (у тому числі й злочин). На особу перед здійсненням злочину протягом тривалого часу можуть впливати не одна, а кілька таких обставин. Однак приводом до здійснення злочину Ю. М. Антонян вважає найбільш важливі, визначальні обставини або їх сукупність. У широкому сенсі приводом іноді називають всю ту конкретну ситуацію, що викликала в людини рішучість зробити цей вчинок [13, с. 23].

Автор погоджується з Г. Ш. Глонті в тому, що привід є одним з елементів конкретної життєвої ситуації і становить обставини, що впливають на свідомість, волю й почуття суб'єкта й безпосередньо спонукають його до здійснення конкретного злочину [18, с. 16].

Конкретні життєві ситуації, у яких перебуває особа перед здійсненням стосовно неї злочину, значною мірою визначає її соціальна роль, належність до соціальної групи (етнічної, професійної тощо), спосіб життя. Детальніше розглянемо конкретні життєві ситуації, що пов'язані з взаємовідносинами потерпілого та злочинця або виникли внаслідок існування цих взаємовідносин. Як основні автор виділяє три види ситуацій: докримінальна, кримінальна і посткримінальна [6, с. 44].

Докримінальну ситуацію, своєю чергою, стосовно розташування її у часі можна поділити на два види: відокремлена від кримінальної ситуація та безпосередньо передуюча кримінальній ситуації. Перший вид докримінальної ситуації має свої особливості. Наприклад, вона може стосуватися як обох суб'єктів взаємовідносин, так і кожного окремо. Крім того, вона може слугувати приводом для створення взаємовідносин як стадії готування до вчинення злочину. Наочним прикладом є розміщення оголошення про пошук доглядальниці за хворою або старою, самотньою людиною чи про здачу житла у найм. Такі оголошення провокують шахраїв і ще більш небезпечних злочинців на заволодіння житлом та іншим майном у злочинний спосіб. Аналогічним прикладом можуть слугувати оголошення про знайомства в Інтернеті, які спонукають до злочинних дій «шлюбних аферистів» [6, с. 44].

До ситуації, що стосується обох суб'єктів взаємовідносин, можна віднести складання й оголошення зацікавленим особам заповіту. Це може слугувати приводом для помсти за малу частку, внесену до заповіту, або відсутність свого імені в документі взагалі. Період віддалення такої ситуації від злочину в часі може тривати від кількох діб аж до років. Проведене автором дослідження свідчить, що докримінальна ситуація, віддалена від злочинного посягання в часі, здебільшого притаманна лише «злочинам взаємовідносин». Вона, зазвичай, є ситуацією конфлікту і впливає на формування злочинної мотивації.

Для отримання детальнішої інформації з приводу тривалості конфліктної ситуації, що призвела до вчинення злочину, автор провів спеціальне анкетування 30 працівників слідчих підрозділів ОВС, які за останній місяць закінчили провадженням 124 кримінальні справи. Одержані результати є вельми цікавими: від моменту виникнення конфлікту (конкретної життєвої ситуації) до моменту вчинення злочину минув тиждень – у 23 % справ; місяць та більше – у 11 %; півроку та більше – у 17 %; більш ніж рік – у 9 %. Крім того, щодо 40 % справ слідчі не змогли надати інформацію, позаяк не зважали на цю обставину або справи не належали до категорії, що становить науковий інтерес щодо предмета нашого дослідження [6, с. 229–233].

Наведений розподіл свідчить про те, що гострі конфлікти закінчуються злочином надто швидко (до тижня), а перманентні конфлікти можуть тривати від місяця до року, а то й більше. Крім того, такі дані мають певне профілактичне значення, позаяк і у суб'єктів запобігання, і в учасників конфлікту є час для проведення запобіжних заходів і недопущення кримінальної розв'язки. На відміну від цього, у злочинах, вчинених стосовно незнайомих людей, часового проміжку між виникненням конфлікту і злочином майже не було.

Конкретна життєва ситуація, яка безпосередньо передуює злочину, може бути як причиною вчинення злочину, так і умовою щодо його реалізації, що також впливає на формування злочинної мотивації і сприяє прийняттю рішення та плануванню злочинних дій в умисних злочинах.

Неможливо погодитися з думкою Ю. М. Антоняна про те, що в тих випадках, коли злочинні дії вже почали відбуватися, криміногенна роль ситуації вичерпується [8, с. 23]. Вважаємо, що особа продовжує взаємодіяти з навколишнім середовищем і після того, як злочин розпочався. Злочин зазвичай не обмежують окремою миттєвою дією або рухом, а займає певний період часу. Особливо яскраво це проявляється при тривалих і продовжуваних злочинах, у яких людина знову й знову взаємодіє із ситуацією, створюючи умови для продовження початого злочину, щоразу формулюючи нові уявні моделі наслідків свого вчинку.

Щодо кримінальної ситуації, то вона несе у своєму об'єктивному змісті необхідні умови для продовження початого злочину, збереження злочинного наміру аж до припинення або закінчення злочину, або, навпаки, перешкоджає продовженню злочинної діяльності, змушує особу відмовитися від подальшого скоєння злочину. Тобто впливає на розвиток виконання рішення про вчинення злочину.

Окремої уваги потребує дослідження проблеми змісту конкретної життєвої ситуації. Учений Ю. М. Антонян до нього відносить предмет злочинного посягання – матеріальний предмет зовнішнього світу (майно, людина тощо), на який безпосередньо будуть спрямовані злочинні дії особи; місце здійснення злочину; час доби; пору року; кліматичні умови [8, с. 28].

Науковець Н. Ф. Кузнецова додатково пропонує включити:

- обставини, що локалізують злочин у часі, місці, коли учасників та свідків;
- якості людей та предметів, що впливають на спосіб дій злочинця;
- обставини зберігання речей і особливості поведінки, позиції та стану людей, які враховує злочинець під час вибору та реалізації злочинного варіанта своїх дій, а також потерпілий – при визначенні своєї поведінки [19, с. 148].

Кожний із цих елементів ситуації впливає на її виникнення або розвиток. Злочинець майже завжди їх ураховує, іноді навіть несвідомо, при ухваленні рішення про заподіяння кому-небудь фізичної або матеріальної шкоди, про момент реалізації свого рішення. Зазначені елементи будуть відігравати різну роль у кримінальній і передкримінальній ситуаціях.

Можна виділити елементи конкретної життєвої ситуації, які мають вплив на механізм, та їх класифікувати так:

- природно-кліматичні: температура повітря, атмосферний тиск, вітер, опади (можливість бачити та чути в цих умовах тощо);
- просторово-часові: місце, пора року, час доби (можливість бачити і чути в цих умовах), кількість учасників з боку потерпілого і з боку злочинця, їхнє розташування тощо;
- технічні: необхідна оснащеність злочинця, зброя, транспорт, підручні засоби; наявність засобів захисту потерпілого;

➤ поведінково-психологічні: емоційний (переляк, напад агресії, хвороба тощо) і фізичний стан суб'єктів ситуації; матеріальне, службове та інше становище осіб; наявність взаємовідносин між злочинцем та жертвою; емоційне ставлення один до одного; байдуже ставлення (позиція невтручання або, навпаки, перешкоджання злочинним діям) оточуючих і свідків тощо;

➤ організаційні: планування злочину; вивчення об'єкта злочинного посягання; вибір часу; підготовка засобів, пошук співучасників, розподіл ролей та інше;

➤ обставини, пов'язані з особою потерпілого: стать, вік, життєвий та професійний досвід; фізичні здібності та вади; звички; психологічні особливості; соціальний статус та матеріальне становище; спосіб пересування; поведінка жертви (агресивна, провокуюча, нейтральна); зв'язок та емоційне ставлення до злочинця тощо.

Із наведеної класифікації конкретної життєвої ситуації випливає, що до обставин, пов'язаних з особою потерпілого, належать стосунки зі злочинцем. Зв'язок із ним розкриває наявність службової, матеріальної або фізичної залежності, а також емоційне ставлення жертви до свого становища та до злочинця.

У категорії злочинів, що її досліджуємо, відношення та емоційне ставлення жертви до злочинця мають визначальний вплив на її поведінку у конкретній ситуації. Наприклад, якщо особа є підпорядкованою злочинцеві, а її емоційний стан характеризує відчуття страху до нього, то цілком імовірно, що дії жертви будуть скутими, вона буде намагатися уникнути конфлікту. У подібній ситуації, але з іншим емоційним ставленням жертви до злочинця (наприклад, наявність ненависті до нього і відсутність страху), її поведінка може мати провокувальний, агресивний характер.

Висновки. Зовнішнім детермінантом механізму індивідуальної злочинної поведінки є конкретна життєва ситуація, яка також залежить від поведінки жертви. Внутрішні детермінанти – це мотивація злочинної поведінки, яка відбувається у взаємодії із зовнішніми детермінантами (тобто на тлі впливу на особу конкретної життєвої ситуації). Суттєвий вплив на розвиток криміногенної ситуації здійснює поведінка жертви та її особистісні якості.

Взаємовідносини жертви та злочинця мають суттєве значення у генезисі індивідуальної злочинної поведінки і є складовими зовнішнього середовища. Вони здійснюють вплив на формування злочинного мотиву, поведінку під час та після реалізації злочину. Модель механізму злочинної поведінки суб'єкта взаємовідносин складається з п'яти основних блоків.

Автор вважає за доцільне доповнити схему блоком посткримінальної поведінки, позаяк її дослідження має кримінологічне значення, а саме: для розробки заходів запобігання повторному вчиненню злочинів. Також подана модель свідчить, що взаємовідносини жертви та злочинця

є складовою зовнішнього середовища, особа жертви впливає на кожний блок механізму злочинної поведінки.

Із цього випливає, що «злочинами взаємовідносин» є такі злочинні дії, вчинення яких було детерміновано взаємовідносинами жертви та злочинця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алимов С. Б. Деформации в образе жизни, обуславливающие совершение насильственных преступлений / С. Б. Алимов. — М. : ВИИПРМПП, 1985. — 104 с.
2. Гернет М. Н. Социальные факторы преступности / М. Н. Гернет [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.allpravo.ru/library/doc101p/instrum3470>.
3. Головкін Б. М. Кримінологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері : моногр. / Б. М. Головкін. — Х. : ППВ «Нове-слово», 2004. — 252 с.
4. Зелінський А. Ф. Кримінологія : навч. посіб. / А. Ф. Зелінський. — Х. : Рубікон, 2000. — 240 с.
5. Зелинский А. Ф. Криминальная психология / А. Ф. Зелинский. — К. : Юринком Интер, 1999. — 228 с.
6. Корягіна А. М. Вплив взаємовідносин жертви та злочинця на виникнення, розвиток та наслідки злочину : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / А. М. Корягіна. — Х., 2011. — 233 с.
7. Кондратюк Л. В. Антропология преступления (микрoкриминалогия) / Л. В. Кондратюк. — М. : Норма, 2001. — 344 с.
8. Антонян Ю. М. Роль конкретной жизненной ситуации в совершении преступления / Ю. М. Антонян. — М. : Изд-во Акад. МВД СССР, 1973. — 71 с.
9. Номоконов В. А. Потерпевший как элемент ситуации совершения преступления / В. А. Номоконов // Потерпевший от преступления : тематический сборник / Отв. ред. П. С. Дагель. — В. : Дальневост. гос. ун-т, 1974. — С. 160–169.
10. Алимов С. Б. Ситуация совершения преступления и её криминологическое значение : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / С. Б. Алимов. — М., 1971. — 27 с.
11. Кудрявцев В. Н. Причинность в криминологии (О структуре индивидуального преступного поведения) / В. Н. Кудрявцев. — М. : Юридическая литература, 1968. — 176 с.
12. Дьяков С. В. К вопросу о причинности в механизме преступного поведения / С. В. Дьяков // Вопросы борьбы с преступностью. — 1986. — Вып. 45. — С. 23–32.
13. Антонян Ю. М. Психология преступника и расследование преступлений / Ю. М. Антонян, М. И. Еникеев, В. Е. Эминов. — М. : Юрист, 1996. — 334 с.
14. Бандурка А. М. Юридическая психология / А. М. Бандурка, С. П. Бочарова, Е. В. Землянская. — Харьков, 2001. — 640 с.
15. Ривман Д. В. Виктимология / Д. В. Ривман, В. С. Устинов. — С.-Пб. : Юрид. центр Пресс, 2000. — 332 с.
16. Ривман Д. В. Криминальная виктимология / Д. В. Ривман. — С.-Пб. : Питер, 2002. — 304 с.
17. Зеленевский Я. Организация трудовых коллективов. Введение в теорию организации и управления / Я. Зеленевский. — М. : Прогресс, 1971. — 311 с.
18. Глонти Г. Ш. Криминологическая характеристика поводов к совершению преступлений / Г. Ш. Глонти // Вопросы борьбы с преступностью. — 1986 — Вып. 44. — С. 14–19.
19. Кузнецова Н. Ф. Криминология / Н. Ф. Кузнецова [Под ред. Н. Ф. Кузнецовой и Г. М. Миньковского]. — М. : Изд. МГУ, 1994. — 501 с.

Стаття надійшла до редакції 30.03.2016.

Koryahyna A. Genesis of criminal behavior.

Background. *In the transition from abstract understanding of public relations to the level of specific interpersonal relations it appears that they often are immediate determinants of crime. That is committing a crime against a person is usually preceded by the sequence of interactions that consist of mutual incentives and reactions of the offender and the victim that directly form the mechanism of criminal behavior. Another important factor that affects the mechanism of criminal behavior is the environment, which includes a specific life situation as well. The study of all these circumstances, the author believes, should contribute to developing measures to prevent crimes against the person that makes this topic very relevant.*

The **aim** of this article is to analyze the impact of life situation on the development of individual criminal behavior.

Materials and methods. *Findings of the expert survey of police officers (hereinafter – PO) were the materials of the research. Scientific and theoretical basis for studying the problem constituted the study of modern Ukrainian and foreign lawyers and criminologists on issues relating to the topic of the article. Both general and special scientific methods and techniques of knowledge were applied to solve these tasks.*

Results. *Research of the causal complex of crime indicate a significant impact of the specific life situation on the genesis of criminal behavior. Specific life situation has especially strong impact on impulsive crimes. The author believes that the external environment of individual, its and victim's personal qualities, specific life situation associated with it and other factors must be considered together with all four stages of the mechanism of criminal behavior: motivation, planning, execution and results. Each stage of the set contains various elements and has certain characteristics.*

In the mechanism of individual criminal behavior specific life situation may play a role of the conditions as well as causes of crime, but it does not necessarily push people to commit a crime. A person can not commit a crime even in the most difficult situations. In this connection situations are distinguished as motivational indifferent and motivating.

Conclusion. *Behavior of the victim and his or her personal qualities make significant impact on the crime situation. Relations between the victim and criminal are essential in the genesis of individual criminal behavior and are part of the environment. They exercise influence on the formation of a criminal motive, behavior during and after the crime. The mechanism model of the criminal behavior of a subject of relationship consists of five units. The author considers it appropriate to supplement the diagram with a postcriminal behavior block because its research has criminological significance, namely, to develop measures to prevent re-offending. Also the model presented above shows that the relationship between the victim and the offender are part of the environment, victim's personality impacts on each block mechanism of criminal behavior.*

Keywords: criminal behavior, determinants of crime, mechanism of criminal behavior, relationship crime, precriminal, criminal and postcriminalo relationship.

REFERENCES

1. Alimov S. B. Deformacii v obraze zhizni, obuslovlivajushhie sovershenie nasil'stvennyh prestuplenij / C. B. Alimov — M. : VIIPRMPP, 1985. — 104 s.
2. Gernet M. N. Social'nye faktory prestupnosti / M. N. Gernet [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://www.allpravo.ru/library/doc101p/instrum3470>.
3. Golovkin B. M. Kryminologichni problemy umysnyh vbyvstv i tjazhkyh tilesnyh ushkodzen', shho vchynjajut'sja u simejno-pobutovij sferi : monogr. / B. M. Golovkin. — H. : PPV «Nove-slovo», 2004. — 252 s.
4. Zelins'kyj A. F. Kryminologija : navch. posib. / A. F. Zelins'kyj. — X. : Rubikon, 2000. — 240 s.

5. Zelinskij A. F. Kriminal'naja psihologija / A. F. Zelinskij. — K. : Jurinkom Inter, 1999. — 228 s.
6. Korjagina A. M. Vplyv vzajemovidnosyn zhertvy ta zlochyncja na vynyknennja, rozvytok ta naslidky zlochynu : dys. ... kand. juryd. nauk : spec. 12.00.08 / A. M. Korjagina. — H., 2011. — 233 s.
7. Kondratjuk L. V. Antropologija prestuplenija (mikrokriminologija) / L. V. Kondratjuk. — M. : Norma, 2001. — 344 s.
8. Antonjan Ju. M. Rol' konkretnoj zhiznennoj situacii v sovershenii prestuplenija / Ju. M. Antonjan. — M. : Izd-vo Akad. MVD SSSR, 1973. — 71 s.
9. Nomokonov V. A. Poterpevsijij kak jelement situacii sovershenija prestuplenija / V. A. Nomokonov // Poterpevsijij ot prestuplenija : tematiceskij sbornik / Otv. red. P. S. Dageľ. — V. : Dal'nevost. gos. un-t, 1974. — S. 160–169.
10. Alimov S. B. Situacija sovershenija prestuplenija i ejo kriminologicheskoe znachenie : avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk : spec. 12.00.08 / S. B. Alimov. — M., 1971. — 27 s.
11. Kudrjavcev V. N. Prichinnost' v kriminologii (O strukture individual'nogo prestupnogo povedenija) / V. N. Kudrjavcev. — M. : Juridicheskaja literatura, 1968. — 176 s.
12. D'jakov S. V. K voprosu o prichinnosti v mehanizme prestupnogo povedenija / S. V. D'jakov // Voprosy bor'by s prestupnost'ju. — 1986. — Vyp. 45. — S. 23–32.
13. Antonjan Ju. M. Psihologija prestupnika i rassledovanie prestuplenij / Ju. M. Antonjan, M. I. Enikeev, V. E. Jeminov. — M. : Jurist, 1996. — 334 s.
14. Bandurka A. M. Juridicheskaja psihologija / A. M. Bandurka, S. P. Bocharova, E. V. Zemljanskaja. — Har'kov, 2001. — 640 s.
15. Rivman D. V. Viktimologija / D. V. Rivman, V. S. Ustinov. — S.-Pb. : Jurid. centr Press, 2000. — 332 s.
16. Rivman D. V. Kriminal'naja viktimologija / D. V. Rivman. — S.-Pb. : Piter, 2002. — 304 s.
17. Zelenevskij Ja. Organizacija trudovyh kollektivov. Vvedenie v teoriju organizacii i upravlenija / Ja. Zelenevskij. — M. : Progress, 1971. — 311 s.
18. Glonti G. Sh. Kriminologicheskaja harakteristika povodov k soversheniju prestuplenij / G. Sh. Glonti // Voprosy bor'by s prestupnost'ju. — 1986 — Vyp. 44. — S. 14–19.
19. Kuznecova N. F. Kriminologija / N. F. Kuznecova [Pod red. N. F. Kuznecovoj i G. M. Min'kovskogo]. — M. : Izd. MGU, 1994. — 501 s.